



Švęskime Kovo 11-osios 30-metį

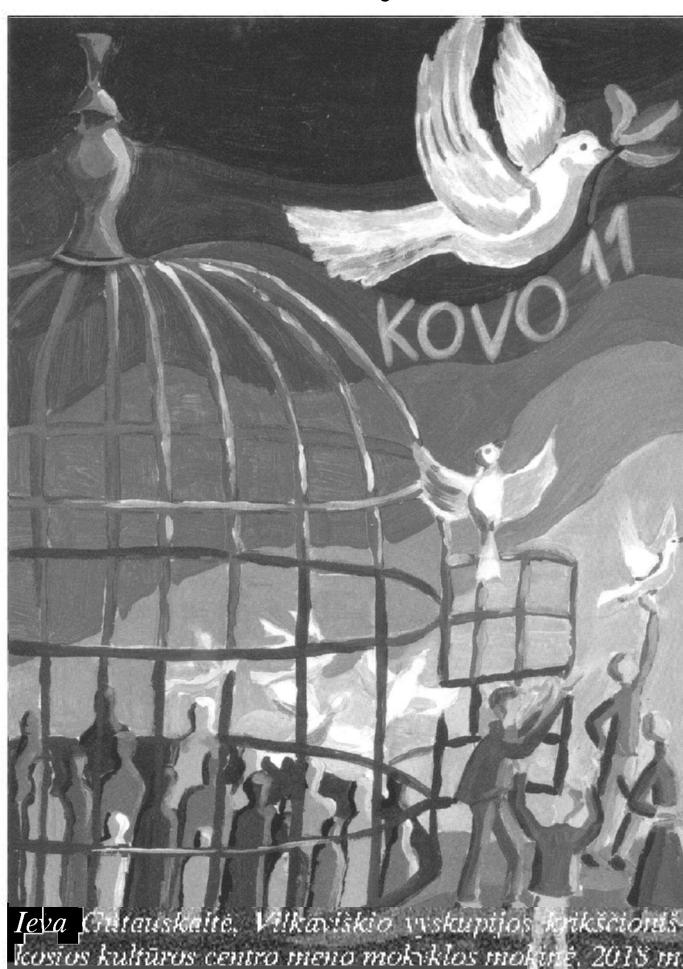
I Kovo 11-ąjį Lietuva ėjo ilgai. 1988 metais prasidėjęs Lietuvos Persitvarkymo Sajūdis subūrė aktyviausius Lietuvos žmones ir subrandino didelėms politinėms permainoms. Išsiminė šimtataukstantiniai mitingai Katedros aikštėje ir Vingio parke Vilniuje, Sajūdžio suvažiavimas, Baltijos kelias.

1989 metais Kėdainiai ir visa Lietuva pasitiko pirmuosius tremtinių palaikus – daugelis galėjo išpildyti paskutinę savo mirusių artimųjų valią.

Kovo 11-oji - diena, kuri pasuko Lietuvos gyvenimą kita linkme, kuri lėmė XXI amžiaus Lietuvos gimimą, atvėrė kelią į Europos Sąjungą, į NATO. Diena, kurios nesulaukė dešimtys tūkstančių partizanų, laisvės kovotojų, Sibiro tremtinių. Jiems visada nulenksime galvas, jų auką prisiminsime ir pagerbsime.

Nuoširdžiai sveikiname visus, kurie švenčiate laisvės paskelbimą – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną. Džiaukimės šia diena ir savo darbais kurkime vieningą, tvirtą ir gražią Lietuvą.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, LPKTS valdyba ir pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė, „Tremtinio“ redakcija



Jeva Grigaliuskaitė, Vilniaus vyskupijos krikštojimo kultūros centro meno mokyklos mokinė. 2018 m.

Žmonių meilės ir padėkos aplėbta

Rita ŽADEIKYTĖ

Vasario 16-ąją, švenčiant 102-ąjį atkurtos Lietuvos valstybės sukaktį, Kuršėnuose vykusioje iškilmingoje ceremonijoje, Eugenijai Dragūnienei, tremtinei, politinei kalinėi, žymiai konditerei, Šiaulių rajoną išgarsinusiai visoje Lietuvoje legendiniu skanėstu „Kuršėnų vyniotiniu“ – suteiktas Šiaulių rajono garbės piliečio vardas.

Pasipuošusi tautiniu kostiumu, visus apdovanojusi nuoširdžia šypsena Eugenija Dragūnienė Šiaulių rajono mero Antano Bezaro, taip pat tremties vai ko, su meile ir pagarba buvo atlydėta į sceną.

Žmonių mylima dėl nepaprastai geros širdies, gebėjimo padėti, paguosti, o kai kada ir pabarti – jeigu žmogus nutols ta nuo pamatinii vertybų, kuršėniškių net mama vadina Eugenija Dragūnienė į sceną kopė laiminga ir pasirengusi ilgai kalbai. Nepamiršo padėkoti savo geradariams ir pagalbininkams. Nepamiršo priminti esminiu vertybų, kurio mis turi vadovautis doras lietuvis, uolus



Eugenija Dragūnienė sveikina proanūkiai

katalikas, ištikimas šeimos žmogus, moteris, jaučianti savo vertę ir grožį, vakis, augantis padoriu savo šalies pilie ciu. Išminties, meilės ir gerumo kupin os E. Dragūnienės mintys daugybė kartų palydėtos plojimais.

Isceną pasveikinti savo mielos bendažygės su gėlių puokštėmis kopė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kuršėnų filialo nariai ir pirminkė Marija Šadlauskienė. Janina Ba-

nienė, šios sąjungos narė, žinoma pedagogė, Pavenčių mokyklos-daugiafunkcio centro direktorė, apjuosė E. Dragūnienė vardine tautine juosta. Sveikino ir pirmasis Šiaulių rajono garbės pilietis Vytenis Rimkus su žmona Česlava – abu taip pat tremtiniai, Vytenis – politinis kalinas, buvęs nuteistas mirties bausme, kurią teismas buvo „sušvelnинę“ iki 25-erių metų lageryje.

(keliamas į 4 psl.)

Mūsų šimtametė

Stasė Grigalauskaitė gimė 1920 metų vasario 24 dieną Kretingos apskrities, Kuliu valsčiaus, Mižuikių kaime. Šeimoje buvo 10 vaikų, užaugo 5. Vai kystėje gyvenimas buvo nelengvas. Teko nuo mažumės tarnauti pas ūkininkus: prižiūrėti mažus vaikus, dirbtį įvairius smulkius ūkiškus darbus. Vyresnė būdama išmoko siuvėjos amato. Kadangi namuose nebuvo galimybės siuti, tai teko keliauti per turtingesnes šeimas. Ir taip iš vieno ūkio į kitą.

Pokario laikotarpiu teko pabūti ir tokiose šeimose, kur vyrai buvo išėjė partizanauti. Staselė siuvo jiems kepures, kernes. Beke liaudama, nuga bendavo siuvinius partizanams. Deja, tai tėsesi tik iki 1948 metų. Pavasarį buvo suimta, apkaltinta pagalba partizanams ir pasodinta į kalėjimą. Neilgai trukus buvo išvežta į 1-ąjį lagpunktą Mordovi jos lageriuose. Kadangi buvo siuvėja, įdarbino fabrike, kur buvo siuvamos uniformos rusų kariuomenei bei vatinukės, vadinamosios „pufaišės“.



Staselės gyvenimo kredo: „Būk geras visiems ir tau bus atlyginta“. Taip ir įvyko. Moterų lageryje prižiūrėtojos buvo moterys. Jos irgi norėjo puoštis. Staselė ne vienai jų slapčia siūdavo sukneles. Aptikta, kad siuva ne tai kas priklauso, ne vieną kartą buvo bausta – uždaroma į karcerį, bet neišduodavo kam siuva sukneles.

Po Stalino mirties už Staselės gerumą prižiūrėtojos iš sovietų valdžios iš praše Stasei Grigalauskaitėi reabilitaciją. 1955 metais ji paleista iš kalėjimo. Grįzo į Klaipėdos kraštą. Apsigynė Gargžduose, įsidarbino buvusiame „Pramkombine“ siuvėja. 1959 metais perkelta dirbtui siuvėja į Jakus, kur ir šiandien tebegyvena.

1963 metais sutiko savo antrą gyvenimo pusę Antaną Žiužnį. Jiedu pasistatė namelį. Užaugino dukrą Laimutę, kuri ir dabar su šeima gyvena pas mamą ir prižiūri šimtametę.

Jubiliatė Stasė Grigalauskaitė-Žiužnienė gerai pažsta ir gerbia jokiškai bei aplinkinių kaimų gyventojai. Visi žavisi jos veiklumu, nuoširdumu ir niekada niekas negirdėjo, kad ji skystusi sunkiu gyvenimu ar dejuotų. Mūsų šimtametė su humoru ir šypsena veide, visada jaučiasi laiminga.

LPKTS Klaipėdos r. filialas sveikina sugarbingu 100-uoju gimtadieniui ir linke, kad būsimieji metai būtų praėjusių brandus ir ilgas tēsinys.

Ritutė LANKUTIENĖ



Minime atkurtos Nepriklausomybės 30-metį

Prabils varpai, skelbiantys Kovo 11-osios 30-mečio rytmetį...

Zigmas TAMAKAUSKAS

Gražiai atšventus mūsų Valstybės atkūrimo dieną, į namus beldžiasi pirmoji didi pavasario šventė – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo trisdešimtmetis. I Kovo 11-ją mes ējome nešdamiesi savo širdyse Vasario 16-osios idėjas, savo Tėvynės laisvės vilties vėliavą, pažymėtą Birželio 23-iosios sukilėlių, narsiuju partizanų, knygnešių, tremtinių, žuvusių ar nukančių mūsų geriausią tautiečių auka. I Kovo vienuoliktajį ējome su tos vėliavos paskleista dvasinio polėkio, Vienybės, Tikėjimo ir Vilties šviesa.

Šią dieną gražiai simbolizuojant ant architekto Karolio Reisono išrengto pjetestalo aukštai pakilęs skulptoriaus Juozo Zikaro angelas, vienoje rankoje laikantis sutraukytas nelaisvės grandines, o kitoje rankoje karžygį iškrovot Lietuvos laisvės vėliavą.

Ši Vėliava turėtų lemti ir mūsų tolimesnį skrydį, kurio sėkmė daug priklauso nuo mūsų šių dienų polėkio, nuo mūsų susiklausymo, nuo mūsų kasdieninio darbo, nuo mūsų tautinės dvasios išsaugojimo.

Prisimintinas profesoriaus Stasio Šalkauskio teiginys, kad mūsų valstybės pastato ateitis turėtų laikytis ant trijų kolonų – tautiškumo, krikščionybės ir demokratijos. Kovo 11-osios rytmetys turėtų mus paskatinti visomis priemonėmis stiprinti tas mūsų namų, mūsų valstybės pastatą laikančias kolonas. Turime saugoti ir puoselėti svarbiausią mūsų dvasinės kultūros elementą – kalbą, savo istorinę atmintį, savo papročius, tradicijas.

Buvo tikslas mus sunaikinti

Penkiasdešimt metų trukusios sovietinės okupacijos tikslas buvo, prisidentiant vadinamuoju internacionaliu ar „tautų draugystės“ šūkiais, sunaikinti mūsų tautos istorinę atmintį, kalbą, mūsų valstybę. Neseniai iškeliauvių Viešpaties namus profesorius E. Gudavičius vienoje buvusioje televizijos laidoje labai taikliai pasakė: „Sovietinis okupantas buvo užsibrėžęs mus asimiliuoti, sunaikinti. Tai buvo aišku visiems. Tik klaušimas – kada tai įvyks? Tačiau į tai buvo eita“. Pavyzdžiu užtenka: Maskva pageidavo, kad Vilniaus universiteto studenai diplomiui darbus rašytų rusų kalba, kad visuomeniniai mokslai taip pat būtų dėstomi rusiškai. Lietuvos komunistų partijos komitetuose ar kai kuriose kitose įmonėse bei įstaigose raštai jau buvo rašomi tik rusų kalba. Kauno miesto buvusio Lenino rajono antrasis partijos sekretorius, vienos rusas, atvirai reikšdavo nepasitenkinimą kalbančiajam lietuviškai ištyčiodavosi pamatęs ant kaklo kryželį. Vis labiau buvo pabrėžiamas „vyresniojo brolio“ rusų kalbos būtinės vartojimas. Brežnevėnėje konstitucijoje jau buvo išbrauktas respublikų kalbų įvardijimas. Po ginčų dar paliki formalūs respublikų pavadinimai. Tačiau jų likimas buvo aiškus. Dėtos propagandinės pastangos mussulydyti vieną „sovietinę liaudi“.

Mūsų namų pastato kolonas išgelbėjo tautos valia ir ryžtas, mūsų geriausią sūnų ir dukterų gyvybių aukos kaina, Aukščiausiojo lemtis. Beveik dešimt metų trukęs antisovietinis partizaninis karas, paskleidęs atėjūnams baimę, sulaikę rusų kolonistų antplūdį į

mūsų kaimus, į mūsų kraštą. Grįžtant iš sovietinių rekrūtų į namus, Maskvoje man pačiam teko išgirsti iš aukšto ranko rusų karininko, tiesa, truputį „pagėrusio“ pasakojimą: „Kaune, Stalino prospektė ant augančių ažuolų šakų rudenį per jūsų mirusiu pagerbimovakarą gaudomi ir kariami rusai... Jūs nemylite rusų kareiviu, išvadavusiu jus iš buržuazijos...“ Vis dėlto užsiminiau jam apie kai kuriuos tū „išvaduotojų“ tikruosius darbus Lietuvoje, bet minėtasis pašnekovas, to visai nenorėjo klausyti...

Ar tai demokratija?

Dabar ir mūsų dienomis kartais pasigirsta prikimusių balsų, norinčių iškreiptai pavaizduoti pokario metų antisovietinę kovą, partizanų vaidmenį kovojant su okupantu. Net kai kurių mokyklų vadinamieji „mokytojai“ savo balais, pritardami įsijungia į šį Kremliaus svaičiojimų orkestrą. Sie „orkestrantai“ naudojasi gal tuo, kad mes iki šiol neturime valstybinės istorijos ir nacionalinės švietimo politikos. Kai kurie Lietuvos istorikai bei politikai, prisdengdami „reikalinga nuomonė įvairove“, o ne istorinių faktų, tėsių sovietinių „išvaduotojų“ propagandines tradicijas, nekritiskai priimdamis sovietinių represinių organų sukurstus „iroydymus“.

Prieš keletą dienų per Lietuvos radijo priešpietinę pirmają programą nuskambėjo vieno komentatoriaus žodžiai, kuriuose jis teigė, kad mūsų valstybinių švenčių iškilmės, plazdancios vėliavos ar prisegtas prie krūtinės valstybės simbolis sukelia agresyvą nacionalizmą, kenkia demokratijai... Norisi paklausti – kur suka mūsų lėšomis išlaikomas valstybinių radijas, kad tokius svaičiojimus iš pasikvetusių „komentatorių“ skleidžia į eterį. Ir dar artėjant mūsų Nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui!

Prisimename ir prieš kurį laiką vieno istoriko vėl per tą patį radiją pasakytius žodžius: „Lietuvoje rengiamos Dainų šventės kokčios, įgrisusios, tai atgyvena, jų nereikia rengti“. Ir tai vėl „nuomonė“... Turbūt nekyla klausimas, kam tokios skleidžiamos „nuomonės“ yra naudingos. Sakysite – demokratija. Nejau tokia „demokratija“, ypač jaunimo širdyse, turi sukelti abejojimą savo dvasinės kultūros ištakomis, savo istorija? Ar tokiomis laidomis neskatinamas jau lyg mada tapęs kosmopolitinis liberalus mąstytojas, savų vertybų negerbimas? Kai kas, nors dar gana patyliukais, ir dvikalbystės užuominą perša. Kai kam jau įtakingesni pasirodo angliai ar „tarptautiniai“ žodžiai... Lyg vėl grįžtų tik kitokiu pavadinu „vyresniojo brolio“ sindromas...

Tačiau tikime, kad tokiemis „demokratams“ nepavyks apjuodinti nei mūsų

šventinių tradicijų, nei garbingo Lietuvos partizano vardo, nei tu žmonių, kurių savo gyvenimą paaukojo Lietuvos laisvei, artindami Kovo 11-osios dieną.

Laisvės siekio neįveikė jokia jėga

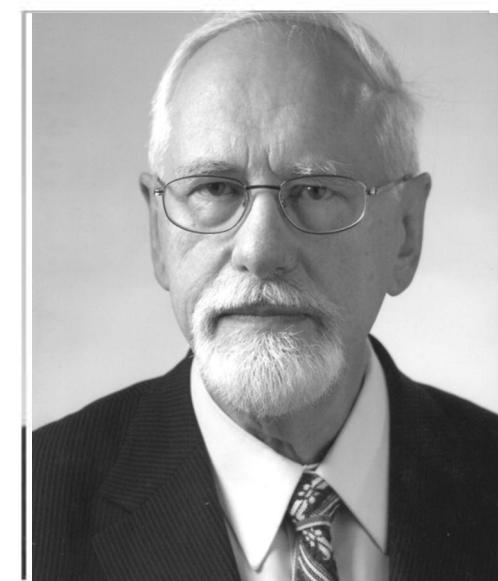
Per visą sovietinę okupaciją mūsų tautiečius palaikė gyvas tikėjimas, tautinė savimonė, viltis ir aukos prasmės supratimas. Dirbant rezistencinėje veikloje teko bendrauti su prieškarinės Lietuvos paskutiniu užsienio reikalų ministru Juozu Urbšiu, vienuolika metų kalintu sovietinio lagerio vienutėje. Paklausiau, iš kur jis sėmėsi ištvermės. J. Urbšys, šiek tiek pagalvojęs, atsakė: „Dažnai kalbėdavau rožinių, tiesa, jo neturėjau, bet karoliukus atstodavo pirštai. Didelės stiprybės teikė ir Lietuvos įvaizdis – mintimis nukeliaudavau į Vadaktelius, Kauną, Vilnių...“

Dešimt metų trukusių ginkluotų partizaninę kovą pakeitė dvasinė rezistencija. Atsirado vėl knygnešiai, po grindinė spauda, ypač visada prisiminčia „LKB kronika“, kūrėsi pogrindinės jaunimo organizacijos.

Dabar trumpai žvilgterėkime į svarbesnių kai kurių istorinių įvykių chronologiją. 1987 metais kiti, 1988-ieji, buvo paskelbtai Dievo Motinos Marijos metais, nušvitę dideliu stebuklu: atsirado tautinio atbudimo vėliavnešys – Sąjūdis. 1987 metų rugpjūčio 23 dieną mitingas Vilniuje prie Adomo Mickevičiaus paminklo demaskavo Molotovo-Ribentropo paktą. 1988 metų vasario 14 dieną Kauno katedroje vyko šv. Mišios už Lietuvą. Sovietinė milicija su guiminėmis lazdomis vaikė žmones, norėjusius pagerbti mūsų tautos dainiaus Maironio atminimą. Ypač čekistams nerimą kėlė Nijolės Sadūnaitės drąsi veikla. Visas miestas buvo parengtas „atremti“ sesers Nijolės Sadūnaitės atvykimą į Kauną. Tuo metu ji savo pašto dėžutėje rado čekistų ar jų samdinių įmesą rašteli: „Mes tave pribalgime...“

Vilniuje Vasario 16-ąją minėjo apie penkiolika tūkstančių žmonių. Vėl tai kytos bauginimo priemonės, fizinių sudorojimų. Tačiau Lietuvos laisvės troškimo negalėjo įveikti jokia jėga. Vilniaus Vingio parke susirinko apie 250 tūkstančių žmonių. Spalio 22 dieną Vilniuje įvyko Sąjūdžio pirmasis suvažiavimas. Jam pirminkavęs poetas Justinas Marcinkevičius ištarė žodžius: „Pagaliau ta diena atėjo...“ Kitos – spalio 23 dienos rytą prie grąžintos Vilniaus Katedros durų aukotos šv. Mišios.

1989 metais Vasario 16-osios išvakarėse Kauno muzikiniame teatre vykusioje Sąjūdžio konferencijoje buvo priimta rezoliucija dėl Lietuvos suvereniteto atkūrimo. Prisimenu, kaip ši rezoliucija prakaitu išmušė konferencijoje



dalyvavusį ir netoli manęs sėdėjusį berods iš Vokietijos atvykusį „svečią“ Klimaitį, reikalavusį neptykinti Maskvos ir nepriimti tokios rezoliucijos. Jam atkirtį davė kalbėjęs vienas iš Lietuvos Sąjūdžio veikėjų Kazimieras Motieka. Rezoliucija buvo priimta.

Tais pačiais 1989 metais Lietuva pirmą kartą džiūgaudama laisvai šventė savo valstybės atkūrimo dieną – Vasario 16-ąją.

Atsirado galimybė išlikti

Ir pagalau 1990 metai – Kovo 11-oji. Sovietinėje imperijoje atsirado plėšys, pažymėjės Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimą. Atsirado galimybė išlikti mums, kaičiau tautai, su savo kalba, su savo kultūra. Atsirado galimybė dirbtai sau, o ne svetimųjų labui, sutrupėjо geležinę uždanga, skyrusi mus nuo kitų pasaulio šalių. Tačiau šių dienų sūkuriuose svarbu neprarasti savo tautos dvasinės vertės, jos orumą, saviraišką, savo gyvąsias šaknį.

Visų pirmą turėtų tai suprasti mūsų valstybės vadovai, turėtų jie, pasitelkiant visuomenines patriotines organizacijas, aktyvinti priemones, išsaugojančias bei ugdančias mūsų nacionalinę kultūrą, o ne pasiduoti kosmopolitinio liberalizmo, mūsų kultūros sukomercinimo ir pragmatiškumo pučiantiems vėjams. Kaip ne kartą yra pabrėžęs filosofas Vyduunas ir kiti mūsų patriotiškai nusiteikę mąstytojai – tik iš sąmoningo tautiškumo išauga ir pilietiškumas, sudarydamas tvirtą mūsų valstybės pamatą. Prie šio pamato tvirtinimo žymiai daugiau, negu dabar, savo neformaliai veikla turėtų prisiėti mūsų mokyklos.

Netrukus iš šventovių bokštų prabils varpai, skelbiantys Kovo 11-osios 30-mečio rytmetį. Malonu, kad gyva liko, nors šiek tiek apskurus, prieš 23 metus parodyta mūsų iniciatyva – organizuoti miesto mokyklinio jaunimo su savo mokyklinėmis vėliavomis sambūrių Kauno katedroje dalyvauti šv. Mišių aukoje, o iš ten – žygiuoti į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje vykstantį bendrą šventinį minėjimą.

Tegul su šventinių varpų dūziais skamba mūsų širdyse praėjusiais metais plačiai minėto Vaižganto pasakyti žodžiai: „Aš mylėjau ir myliu Lietuvą, nes tai mano Tėvynė, mano džiaugsmas ir pasididžiavimas“.



Įvykiai, komentarai

Kas jis – tas pavojingas virusas?

Šis naujas virusas, pernai metais susargdinės tūkstančius Kinjos gyventojų, parodė ir kitą neigiamą šiandienio pasaulio pusę – žmogaus gebėjimas per trumpą laiką apkeliauti visą pasaulį tapo puikiu tramplinu pasklisti ir virusui. Savaime suprantama – jis negalėjo aplenkti ir Lietuvos.

**Reikia pirkti muilą,
o ne makaronus!**

Prieš savaitę ir taip panikuojančius mūsų šalies gyventojus pasiekė žinia: „Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) informuoja, kad Lietuvoje vasario 28 dieną nustatytas pirmasis užsikrėtimu naujuoju koronavirusu (COVID-19) atvejis. Atlikus tyrimus, infekcija nustatyta iš Verinos (Italija) 2020 metų vasario 24 dieną grįžusiai pacientei. Šiuo metu teritorijoms, kur vyksta COVID-19 plitimas visuomenėje, priskiriamos šios: Kinija (visos provincijos), Šiaurės Italijos regionas (Lombardijos, Veneto, Pjemonto ir Emilio-Romanijos regionai), Honkongas, Iranas, Japonija, Pietų Korėja, Singapūras.

Šiuo metu pacientė yra izoliuota Respublikinėje Šiaulių ligoninėje, kur yra tokiems susirgimams gydyti pritaikyta infrastruktūra. Informuojama, kad pacientei pasireiškė simptomai yra lengvi, jis šiuo metu neturi temperatūros, jai taikomas reikalingas gydymas. Moteris stebima buvo nuo pat grįžimo į Lietuvą, taip pat, kaip ir kiti keliaujantys iš paveiktų zonų.

SAM kartu su Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) bei kitų atsakingų institucijų specialistais, siekdami užskirsti kelią infekcijos plitimui šalyje, ėmėsi visų reikiamų priemonių. „Taigi, paslaptingesnis virusas jau čia... Teigt, kad apie jį nieko nežino, būtų netiesa. Tačiau faktas ir tai, kad informacija apie šią ligą kinta valandomis.“

SAM primena, kad nekeliavus į šalis, kur vyksta COVID-19 plitimas visuomenėje ir neturėjus kontakto su ištariumu ar patvirtintu COVID-19 atveju bei nejaučiant susirgimui būdingų, gripą primenančių simptomų, jokių tyrimų atliliki ar imtis specialių priemonių nėra reikalo.

Tuo metu, jei simptomai pasireiškė per dvi savaites po kelionės į paveiktas zonas ar kontakto su žmonėmis, kuriems patvirtintas COVID-19, tokiu atveju reikia nedelsiant skambinti į Bendrąjį pagalbos centrą telefonu 112, pateikti susirgimo aplinkybes ir vykdyti medikų rekomendacijas.

Siekiant apsaugoti nuo koronavirusinių infekcijų rekomenduojama laikytis standartinių ligos plitimą mažinančių priemonių: dažnai plauti rankas su šiltu vandeniu ir muilu, neliesti rankomis veido ir akių, laikytis kosėjimo, čiaudėjimo etiketo (kosėti ar čiaudėti prisdengus vienkartine servetėle arba į sulenkstos alkūnės vidinę pusę), laikytis saugaus maisto ruošimo (ypač naujodant termiškai neapdorotą mėsą, kiaušinius), vengti artimo sąlyčio su vi-

sais, kam yra pasireiškę kvėpavimo takų ligos simptomai, pavyzdžiui, kosulys, čiaudulys.

„Taigi, paslaptingesnis virusas jau čia... Teigt, kad apie jį nieko nežino, būtų netiesa. Tačiau faktas ir tai, kad informacija apie šią ligą kinta valandomis.“

Koronavirusai – tai didelė grupė virusų, kurie gali sukelti įvairias ligas. Dažniausiai koronavirusai sukelia lengvas ar net besimptomės infekcijas, tačiau gali sukelti ir sunkias kvėpavimo takų infekcijas. Naujajam koronavirusui būdingi į gripą panašūs simptomai: karščiavimas, kosulys, dusulys ir kiti kvėpavimo sutrikimai. Sunkesnais atvejais naujasis koronavirusas sukelia plaučių uždegimą, sunkų ūmų respiracinį sindromą, inkstų nepakankamumą ar mirštį.

**Popieriniai pinigai, kažin,
ar gali platinti virusą?..**

Gandai, kad virusas plinta per banknotus, nėra pagrista – eurobanknotai nuolat tikrinami dėl gamybos ir apyvarotos poveikio visuomenės sveikatai, išskaitant ir virusų atvejus. Bent jau kol kas nėra įrodymų, jog virusas skilstą per banknotus.

Užsikrėtusio žmogaus kvėpavimo takų sekreto lašeliai, patekė ant pinigu, kaip ir ant bet kokio kito paviršiaus, aktyvūs išlieka ribotą laiką. Be to, daug didesnė tikimybė užsikrėsti virusu yra ne nuo banknotų, bet nuo durų rankenų, turėklų, šviesos jungiklių, pirkinių krepšelių ar vežimėlių rankenų. Bet kuriuo atveju reikia kruopščiai nusiplauti rankas su muilu.

Tinklaraštininkas Ričardas Savukynas, šiai temai skirtiantis didelį dėmesį, nuolat atnaujina informaciją, pasiekiančią iš institucijų, dirbančių kovos su naujuoju virusu srityje. Stai viena iš gana konkrečių žinių, kurias jis pateikė savo paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“.

„Prieš kelias dienas išėjo puiki Pasaulinės Sveikatos Organizacijos (PSO) ataskaita apie 9 dienų trukmės PSO misiją Kinijoje (vasario 16-24 dienomis).

Esminiai punktai

Cia esminiai punktai, kuriuos verta žinoti visiems, kas dalyvauja naujojo koronaviruso reikalauose ar šiaip domisi. Nupasakojimas mano tik apytiksli, o tikslesnius ir pilnesnius duomenis galite gauti iš ataskaitos. (Autorius pateikė nuorodą komentaruose, red. past.).

1. Absoliuti dauguma infekcijos

klasterių – tai perdavimas artimoje aplinkoje, dažniausiai šeimoje, namuose, oro lašelinu ar kitu būdu. Iš 2055 apsikrėtusių medikų – beveik visi apsikrėtę nuo šeimos narių, o ne nuo pacientų. Apsikrėtimai nuo pacientų vykotai ankstyvose stadijose, kai dar nebuvavo taikomos tinkamos apsaugojimo priemonės. Tai yra apsauga veikia gerai, jei tik ji naudojama.

2. 20 proc. pacientų prireikė bent kelias savaites trukusios hospitalizacijos, nes buvo rimti sutrikimai, pagrindė – kvėpavimo problemos (mirčių atveju – irgi problema pirmiausiai būdavo plaučiai). Iš visų pacientų maždaug 5 proc. pacientų reikėjo dirbtinio kvėpavimo. Dar 15 proc. reikėjo deguonies kaukių. Taip ir susidaro tie 20 proc. Ir visa tai reikalinga ilgam laikui – sunkūs pacientai taip turi būti gydomi maždaug 3-6 savaites. Didžiausia problema – kad liganinės neturi tiek įrangos, kad viską galėtų taip ilgai daryti.

3. 44672 infekuotų pacientų tyrimai parodė mirštamu, kuris sudaro 3,4 proc. Mirštamu labai didelę įtaką daro amžius ir létinės ligos, kuriomis serga apsikrėtę žmogus, tačiau pačią didžiausią įtaką daro medicinos įstai-gų gebėjimas reaguoti. Ten, kur pagalba suteikiama tinkama ir laiku, mirštamu skaičiai skiriasi kardinaliai. Taigi, vėlgi grižtame prie klausimo apie tuos 20 proc., kuriems reikia kvėpavimo palaikymo.

„Be to, daug didesnė tikimybė užsikrėsti virusu yra ne nuo banknotų, bet nuo durų rankenų, turėklų, šviesos jungiklių, pirkinių krepšelių ar vežimėlių rankenų. Bet kuriuo atveju reikia kruopščiai nusiplauti rankas su muilu.“

4. Kinija dabar gamina 1,6 milijono testų per savaitę. Testais tikrinami visi, kas tik karščiuoja ir kaip nors pakliūna pas gydytojus (o pas juos siunciame visi, kam tik pakilusi temperatūra). Negana to, vien Vuhane yra 1800 brigadų (iš 5 ar daugiau žmonių), kurios testuoja kitus žmones. Testavimo procedūra paprasta: visi identifikuoti infekuoti žmonės apklausiamai apie visus, su kuo tik kontaktavo pasutiniu metu. Visi kontaktavę yra irgi testuojami, o jei tik aptinkamas virusas – vėlgi apklausiamai apie tai, su kuo bendravo ir taip toliau. Būtent toks masinis testavimas ir apsikrėtusių paieška yra esminė priežastis, kuri padėjo sustabdyti epidemiją.

5. Masinis testavimas parodė, kad

vidutiniška praktinio apsikrėtimo tikimybė yra maždaug 1-5 proc. kontaktuviams asmeniui. Čia prisiminkime, kad absoliuti dauguma per davimų – per šeimos narius, artimą aplinką. Tai reiškia, kad apsikrėtusių izoliavimas yra labai efektyvi priemonė, stabdant epidemiją, apsaugos priemonės veikia labai gerai, o per davimas – tik per artimus kontaktus.

6. Vyrai ir moterys infekciją pasigauna vienoda tikimybė. Tačiau mirštamu skiriasi: moterų – apie 2,8 proc., vyru – apie 4,7 proc. Poveikis nėščiosioms su velyvu apsikrėtimu (tai yra, paskutiniuose nėštumo mėnesiuose) nepastebėtas. Su vidutinio periodo ar ankstyvu apsikrėtimu – dar nežinomas, nes per mažai laiko praėjo.

7. Keista, bet apsikrėtimo tikimybė priklauso nuo amžiaus. Tie, kas iki 30, turi maždaug dvigubai mažesnę tikimybę apsikrėsti, nei vidutinė amžiaus grupė, o tie, kas yra 10-20 metų ar vaikai – apie 10 kartų mažesnė. Tačiau senukams virš 70 tikimybė apsikrėsti yra dvigubai didesnė. Negana to, dar ir mirštamumo priklausomybė griežtai nuo amžiaus:

0-9 metų – 0 proc. mirusių; 10-19 metų – 0,1% mirusių; 20-29 metų – 0,2% mirusių; 30-39 metų – 0,2% mirusių; 40-49 metų – 0,4% mirusių; 50-59 metų – 1,3% mirusių; 60-69 metų – 3,60% mirusių; 70-79 metų – 8,0% mirusių; 80 ir daugiau metų – 14,8% mirusių.

Taigi, čia galima sakyti, kad vaikai ir paaugliai nei nepastebėtos ligos, tačiau senesnio amžiaus žmonėms tai bus mirtinai pavojinga.

8. Kitos ligos, kuriomis serga apsikrėtė, labai siejasi su mirštamu. Stai tokios tikimybės mirti, jei yra kažkuri liga: širdies-kraujagyslių ligos – 13,2%; nekontroliuojamas diabetas – 9,2%; aukštas kraujospūdis – 8,4%; létinės plaučių ligos – 8%; vėžys – 7,6%.

Asmenys be létinių ligų miršta tik 1,4% atvejų.

9. Didžioji dalis apkrestų yra visi anksčiau ar vėliau parodo simptomus. T.y., kad ir atrodė, jog gali būti daug (apie pusę) asimptomatinį atvejų, visgi jie dažniausiai tampa simptomatiniais, kad ir nesmarkiai. Pilnai asimptomatiškai prasirgę būna labai reti. Tipišku atveju – jei virusą parodė testas, tai žmogus arba jau rodo pirmus susirgimo požymius, arba tie požymiai pasimatys per kelias artimiausias dienas.

10. Dažniausiai simptomai: karščiavimas – 88%; sausas kosulys – 68%; silpnumas, nuovargis – 38%; kosulys su skrepliais – 33%; dusulys – 18%; gerklės perstėjimas – 14%; galvos skausmas – 14%; šaltkrėtys – 11%; pykinimas ir vėmimas – 5%; užsikimšusi nosis – 5%; viduriavimas – 4%.

Tai tiek. Plaukite rankas muilu, nesilankykite visokiuose susibūrimuose, sekite SAM informaciją ir neklausykit visokių kliedesių, kuriuos skleidžia kokie nors pamšeliai.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS



Valdžioje ne korona, o „kėdžiu“ virusas

Jurgis RAZMA

„Bet yra taip, kaip yra. Ir aš esu tol, kol štie žmonės, kurie apvaginėja Lietuvą daug metų, bandys veržtis į valdžią. Tą pasakau labai aiškiai – tol būsiu“, – išmokta mantrą vis kartojas Ramūnas Karbauskis.

Metės sau susikurtą Seime Kultūros komiteto pirmininko postą, jis važinėja po Lietuvą ir bando dar surasti lengvatikių, kurie patikėtų, kad ši valdžia gėrio ir skaidrumo įsikūnijimas. Ji netiesė sau gatvių, neįdarbino partiečių, giminaicių ar pažįstamų. Nesiandojo tarnybine padėtimi. Tik vi si kiti – vagys.

Dar buvęs Kultūros komiteto pirmininkas siūlo nacionalinį susitarimą, kad niekas nekritikuotų, neskleistų informacijos apie galimą koronaviruso epidemiją.

„Valstiečius ir žaliosius“ pastaruoju metu apėmė kitoks virusas: matydami žlungančias viltis dar kartą būti išrinktiems, net menkiausią kritiką jie mėgina pridengti politinių oponentų užsipuldinėjimu ar tiesiog melu.

Virusas išsiautė ir steigiant vis naujas pareigybes. Štai Vyriausybė pritarė, kad Susisiekimo ministras Jaroslavas Narkevičius turėtų ketvirtą viceministrą. Gal tam, kad viceministras padėtu ministrui išsiaiškinti, jog Klaipėdos uosto įmonės nuotekos nėra keturis kartus švaresnės už geriamajį vandenį?

Iki rinkimų liko vos pusmetis. Per tokį laiką atėjės dirbtinių viceministras geriausiu atveju tik susipažintų su ministerijoje vykstančiais darbais. Tai ką gis nuveiks?

J. Narkevičius teigia, kad jo pavaudotojo pareiga bus kuruoti „Rail Baltic“. Bet visiškai nesenai jau buvo pa-skirtas trečias susisiekimo viceministras, Artūro Zuoko bendražygis, Valdas Klimantavičius. Beje, kuruojantis „Lietuvos geležinkelius“.

Kyla klausimas, o kiek dar reikės

Kviečiame!

Kovo 9 d. 16 val. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje, Laisvės al. 39, Kaune vyks ilgai laukto leidinio „Tremties vairai“ ketvirtoji knyga sutiktuvės.

Knygoje 45 mažųjų tremtinių istorijos, parengtos kartu su knygos leidėjais LPKTS, tremties metaštininku rašytoju Stanislovu Abromavičiumi. Tai dovana, skirta Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui.

Maloniai kviečiame į šventinę popietę knygos straipsnių autorius, rėmėjus ir geradarius bei visus besidominčius mūsų skaudžios istorijos puslapiais.



Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2020 metams

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 26 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina:

1 mėn. – 3,67; 3 mėn. – 11,02; 6 mėn. – 22,03; 12 mėn. – 44,06 euro.

Sveikiname

85-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname Zuzaną MEDINGIENĘ ir linkime sveikatos, geros nuotaikos, dvasios ramybės ir Dievo palaimintų metų.

LPKTS Šilutės filialas

Mieli „Tremtinio“ skaitytojai,

Kovo 11-aja lietuviai įrodė, kad niekada nepasidavė ir nepamiršo savo valstybės, visada buvo svajotojai ir savo svajones įgyvendindavo. Nepriklausomybės tasa – tai mūsų svajonių, išmonės ir darbo rezultatas. Lai būna kūpina Jūsų diena vilties ir vienybės. Gražios Jums Kovo 11-osios!

Seimo narys, TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pirmininkas Arvydas Anušauskas

Žmonių meilės ir padėkos aplėpta



Šiaulių rajono garbės pilietė Eugenija Dragunienė su šeima ir artimaisiais

(atkelta iš 1 psl.)

Nuoširdus abiejų Šiaulių rajono garbės piliečių apskabinimas sujaudino iki širdies gelmių, abu juos gyvenimas išmokė ir iškėsti, ir pajuokauti. Jūdviųjų juoko netrūko ir šią Vasario 16-ąją. Už išmintį ir motinišką meilę dėkojo Seimo Pirmininko pirmojo pavaduotoja Rima Baškienė, Šiaulių rajono savivaldybės tarybos nariai Alfredas Jonuška, Vaida Gricienė, kuršėniškiai.

Scenoje gėlių žiedais, šypsenomis ir begaline meile švietė Eugenijos Dragunienės artimųjų veidai. Ji suspėjo pasidžiaugti visais, o labiausiai – savo proanūkiais. Šventėje koncertavės Šiaulių berniukų ir jaunuolių choras „Dagilėlis“ ir jo vadovas Remigijus Adomaitis Eugenijai Dragūnienei paskyrė dainą.

Baigiantis 2019-iesiems metams posėdžiaus Šiaulių rajono savivaldybės garbės piliečio vardo suteikimo komisija, svarsčiusi tris kandidatūras, balų dauguma nusprendė Šiaulių rajono garbės piliečio titulą suteikti būtent Eugenijai Dragūnienei. Toks sprendimas priimtas dėl ypatingų Eugenijos Dragūnienei nuopelnų ir reikšmingų darbų Šiaulių rajono bendruomenės labui, kuriant pozityvų Šiaulių rajono įvaizdį Lietuvos valstybėje.

Eugenija Stralkauskaitė-Dragūniene gimė 1931 metais lapkričio 13 dieną Grinių kaime Kelmės rajone ūkininkų šeimoje. Jai teko ir nelengvi gyvenimo išbandymai: teko patirti politinės kalinės ir tremtinės dalią, tardymus Lukiskių kalėjime, ir ypatingi darbai. 1946 metais, dar būdama gimnazistė, įsijungė į pogrindinę pasipriešinimo so-

vietams veiklą, rėmė partizanus, tiekė jiems vaistus, laikraščius, atsišaukimus. 1951 metais areštuota ir tardyta KGB kalėjime. 1952 metais nuteista 10 metų lageriuose. 1956 metais ji grįžo į Lietuvą, 1957 metais baigė Pakražančio vidurinę mokyklą.

1960 metais, dirbdama Kuršėnuose, ji įkūrė Kuršėnų konditerijos cechą ir Kuršėnų miestą bei rajoną išgarsino ypatingu skanėstu – „Kuršėnų vyniotiniu“, kurio receptą pati sukūrė. Sis skanėstas pagal jos receptą gaminamas iki šiol išryra vizitinė Kuršėnų miesto išviso Šiaulių rajono kortelė.

Eugenija Dragūniene 1988 metais aktyviai įsijungė į Sajūdžio veiklą bei Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kuršėnų skyriaus veiklą: dalyvavo tarybos veikloje, lankė buvusius tremtinius, rinko aukas ir pati aukojo, kad Kuršėnuose būtų pastatytas kryžius tremties aukoms atminti. Buvo viena iš iniciatorių ir įkūrėjo ilgus metus veikusio mišraus choro „Tremties varpa“. Ji rinko medžiagą apie žuvusius Kuršėnų krašto partizanus knygai „Erškėčių keliu“, dalyvavo perlaidojant iš Sibiro parvežtus tremtinių palaikus ir ieškant partizanų palaikų.

Ji – ir Lietuvos Parlamento, spaudos rūmų gynėja, apdovanota Sausio 13-osios medaliu, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos II laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvali“ bei Auksiniu Lietuvos 100-mečio ženklu.

Eugenijos Dragūnienei atsiminimai yra išspausdinti Kuršėnų tremtinių atsiminimų knygoje „Mus vežė belangiaiš traukiniai“.



Mano jaunystė nelaisvėje

Algirdas BLAŽYS

Partizaninis karas stipréjo. Neretai eidamas iš miestelio rogių provėžose matydavau raudonuojant kraują. Buvo aišku: vežė nušautus partizanus. Iš mano téviškės miško. Gal tuos, kurie vakarojo praejusių savaitę mūsų gryčioje? Ant pakelės žilvičių kamienų baltuodavo popieriaus lapai – atsišaukimai: „Lietuva – gyva. Ginkime ją!“ Sujudimas miestely, kareivių pagausėjimas rodydavo, kad rengiamas miško „šukavimas“. Po pamokų skubėdavau téviškén, net ne užeidamas į namus nešdavau šią žinią pamiškén, maždaug mano amžiaus mergaitėms Naukaitėms. Ir jau jų rūpestis buvo pranešti miško broliams apie besiartinantį pavoju.

Tėsinys. Pradžia Nr. 8 (1366)

Nors dar buvo galima laukuose rasti sprogmenų ir šaudmenų, bet daugiausia jų gaudavau iš klasės draugų. Pokariu nelengva buvo gauti gerų knygų, nes netinkančios komunistinei ideologijai buvo sudegintos tiesiog mokyklų kiemuose, tad gavęs jų iš partizanų, išmainydvau išovinius ir ginklus. Kartą gavęs apie 50 automato šovinių, parnešiau téviškén ir surištus į ryšulėli padaviau sesei, kad partizanams atiduotų. Sesé pakélé čiužinį ir lovoje padėjo ryšulėli. Po kelių dienų atsibastė stribai ir pradėjo daryti kratą. Laimė, sesuo nepasimetė. Stribams matant, ji pakélé čiužinį, pasiėmė ryšuliuką ir įsideo užantin sakydama, kad neleis savo kelnaičių kilnoti. Taip per plauką išvengėme nelaimės.

Puikiai supratau, kad stiprėjant represijoms, ir manęs laukia tévo likimas. Nuo tremties saugodavomės nenakodami namuose: vasarą krūmuose, kitu metu – pradžios mokyklos ūkinio pastato pastogėje. Sunku pasakyti, kodėl neišvėžė mamos su seserimis? Gal lémė mamos pusserės, aktyvios komunistės, užtarimas?

Kaip jau sakiau, J.Petručio knygoje „Kaip jie mus sušaudė“ skaičiau, kad kaliniai susikalbdavo per sienas Morzés abécélės ženklaus, stuksenimais. Mažai girdimas brūkšnys būdavo perduodamas dviem taškais. Mokyklos bibliotekoje buvusiame „Pionierių vadove“ radau originalų būdą, kaip išmokti Morzés abécélę vien įsimenant apie 22 žodžius.

1950 metų kovas. Jau saugumo nanguose sunkiai sužeistas Anicetas Simononis-Sigitas, nebesilankojo brolis Antanas, bet dar kovoja jų draugai: Jonas Kadžionis-Bėda ir kiti. Gavau pirkti gerą vokišką pistoletą ir kovo 6 dieną nėjau į pamokas – išnešiau jų atiduoti. Ėjau akiplotu, be kelio, tiesiai dar kiešai sušalusiu sniegui. Deja, nuėjės pas Navikaites radau užrakintas duris. Grįžau atgal.

Tuo metu gyvenau miestelyviename kambaryje su kitu mokiniu, gerokai yresniu už mane. Nežinau, kaip jis pamatė pistoletą, bet pranešė ir kovo 7 dieną mokykloje mane areštavo. Pistoletą rado lovoje.

Pasodino į sunkvežimį, nuvežė į téviškę, padarė kratą, be žurnalų „Trimitas“ ir „Karys“, nieko nerado. Žurnalus, žinoma, konfiskavo. Gaila jų ir šiandien.

MGB rūsiuose

Vakaras atėjo Anykščių MGB būtinės rūsy. Atėjus nakčiai nuvedė į antrą aukštą ir prasidėjo... „Kur banditai? Kaip palaikai ryši? Kur bunkerai?“ Ir taip toliau. Tardė pats Anykščių MGB

viršininkas Grigorjevas. Prie sofos – baltas, nutrintais dažais grindų ruožas... Ten guldė ir mane. Sofoje patogiai įsitaisės Grigorjevas guma aptrauktu kabeliu „siekė“ mano prisipatinimo.

Kartoju: nepažįstu jokių partizanų. Nežinau bunkerų. Pistoletas – medžioklei. Aš nekaltas. Grigorjevas per vertėjā sako: jei nekaltas – verktum, o tau nė ašarėlė nenubyra, tik rėki nuo skausmo...

Apdaužę, atėmė batų raištelius, išpjovę iš kelnių metalinius kabliukus, ryte nuvedė į kamerą. Mažytė, žema, šviesa pro grotuotą langelį patenka iš viršaus. Prasidėjo susipažinimas su kameros draugais. Įprasti klausimai. Liko atmintyje pirmieji nelaimės broliai, ypač artimu tapę Algimantas Bučys nuo Skiemonių. Su jo sese Prima Bučyte, dabar Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Anykščių filialo pirmininke, buvome gretimose kamerose. Algimantas nebesulaukė Lietuvos laisvės – palaužė sunki liga. Kitų pavardės ir vardai išdilo.

Prasidėjo sekinančios tardymo dienos. Mušimas, kankinimas, nemiga, provokacijos. Taip tėsesi apie tris mensesius, bet sudaryti grupinę bylą jems nepavyko. Per tą laiką kameros draugus išmokiau Morzés abécélės, nes Anykščių saugumo rūsy jos niekas nežinojo. Išplatinom ją į kitas kameras išraše degtuku, nusmailintu ir mirkomu melynių uogų, gautų iš namų, tirpale,



Algirdo Blažio eileraščių knygutė, 1954 metai

ant draugu iš namų gautų papiroso gilių, primėtydami jų išvietėje, į kurią vedavo du kartus per parą.

Dar grįžtu prie Morzés. Kalinio gyvenime tai yra labai svarbu. Vienintelė galimybė susižinoti ir netgi aptarti bendrablylių laikymosi poziciją tardant. Tik reikia žinoti žodžius. Pirmoji žodžio raidė – abécélės raidė. Skie muo, kuriame yra „a“ raidė – taškas, kuriame néra – brūkšnys. Taip „a“ – Akis, „b“ – Bes-a-ra-bas, „c“ – Cypau-tojas ir taip toliau.

Pagaliau tardymas baigėsi. Gražų saulėtą birželio rytą pirmą kartą išėjau į lauką. Vede du, su automatais, į

las pasienyje su suolais, aukštai – langas su grotomis, iš lauko pridengtas skardine dėže, kad nieko nematyti gatvėje.

Žmonės, apželė barzdomis, nukirptais plaukais, tuoju apsupo mane ištroškę žinių iš laisvo pasaulio. Tik ką gi aš galėjau jiems papasakoti, tris mensesius buvęs pats griežtai izoliuotas? Kalėjime už laikraščio skiautė galėjai gauti tris paras karcerio. Susipažinom, kas iš kur. Tik už ką – niekas neklaušia, tokia kalinių etika. Paaiškėjo, šioje kameroje esantys nebetardomi – laukia savo likimo: teismo ar mitinės „troikos“ iš Maskvos nuosprendžio. Čia apie laisvę niekas nedrįso svajoti – mes juk „liaudies priešai“, tokiems pasigailėjimo nėra.

Prasidėda kalinio kasdienybė. Ryta patikrinimas pavardėmis, po to gau-name karšto vandens – „kipiatoko“ – ir duonos riekutę. Atėjus eilei, išveda į tualetą – visą kamerą. Toliau – laisvalaikis.

Padėjo Morzés abécélė

Jau nyksta vaivorykštės spalvos mano nugaroje, lengviau, neberekia kenčtai nemigos. Kaip ir Anykščiuose, pasakoju kameros draugams skaitytas knygas. Atmintį turėjau gerą, o knygų buvau daug perskaitęs, taigi klausytojų nestigo. Vėl teko imtis kameros „morzisto“ pareigu, tik reikėjo persikvalifikuoti. Jei Anykščiuose mušiau taškui tašką, brūkšnui – du pagret taškus, tai Panevėžyje, kad prižūrėtojai, pramokę Morzés iš vadovėlio, nesuprastų mūsų, naudojom atvirkštinę tvarką – vietoj taško mušém brūkšnį, vietoj brūkšnio – tašką. Per vieną sie-ną susikalbdavom su keliom kamerom: dvi trečiame aukšte – virš mūsų, viena kaimynystėje, ir viena prie tos pačios sienos apačioje, pirmame aukšte.

Kiekviena kamera turėjo savo šaukinį. Pasigirdus stuksenimui įsklau-sai: jei girdi besikartojantį „K“ raidės signalą, reiškia, kviečia tave. Imi aluminijų dubenelį, rūkoriaus kandidliklį, sėdi prie sienos ant grindų, priglaudi dubenelį prie sienos, o prie jo dugno ausij ir pradedi darbą. Vyrai susėda taip, kad kuo labiau pridengtų nuo prižūrėtojų akių, žvelgiančių pro „vilkeli“ – akutę duryse.

O sužvargėjus durims jau tu sėdi kartu su visais. Pagaus – kaceris. Morzé pagelbėdavo, kai vyrai pritrūkdavo rūkalų. Susitaravau su viršuj esančia kamera ir po signalo „otboj“ – „gult“ – pro langą ant siūlo mums nuleisdavo ryšulėli su tabaku ar kitais rūkalais. Užlipę ant dviaukštės lovos, pro langą grotas galėdavome pasiekti ryšulėli.

Pro langą girdėdavosi rusų garnizoно kareivių dainuojamasis „kazačiokas“ ir kitos „katušos“. Paryčiais nubudus kartais iš toli girdėdavosi ir lietuviškos dainos: „Sūneli palaidūne, sūneli, kur buvai...“ Jei prižūrėtojas būdavo nepiktas, paniūniuodavom ir mes:

„Už grotuoto lango pamačiau aš laisvę, / Mažą debesėlį tolimam krašte. / Ten gyvena žmonės, juokiasi pasau-lis, / Už grotuoto lango mylimam krašte...“

(keliamo į 7 psl.)



Istorija be „baltų dėmių“

Žaliosios rinktinės įsteigimo istorija

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Pokario partizaninėje kovoje svarbū vaidmenį atliko šis Lietuvos partizanų junginys, 1945–1953 metais kovojo su sovietiniu okupaciniu režimu Baisogalos, Pakruojo, Panevėžio, Pumpėnų, Pušaloto, Radviliškio, Rozalimo, Smilgių ir Šeduvos apylinkėse. Jos įkūrimo data – 1945 metų kovo 17-oji, kai Liaudiškių miške (Šeduvos valsčius) susirinko apylinkėse kovojo 9 būrių atstovai, iš viso apie tris dešimtis partizanų. Tad šiomis dienomis paminime šio garbingo įvykio 75-ąsias metines.

Įkūrėjas kpt. Radvila

Tu įvykių liudininkai, istorikai yra nustatę, kad partizanų susijungimą į rinktinę iniciavavo ir buvo išrinktas pirmuoju jos vadu kpt. Radvila (Izidorius Pucevičius, gimęs 1901 metų gruodžio 22 dieną Naujasodžio kaime, Šeduvos valsčiuje, žuvęs 1945 metų rugpjūčio 25 dieną netoli Rozalimo). Įsikūrusi Mažuolių miške Žalioji rinktinė turėjo 4 rašomąsiamsašinėles, radiojo imtuva, net leido ir platino tarp apylinkinių gyventojų laikraštelių „Tarptautinių įvykių apžvalga“.

Reikia pasakyti, kad 1991 metų vasarą Aukštelių kaime (Radviliškio rajonas) buvo rastas bidonas su partizanų dokumentais. Iki tu dienų jį išsaugojo ūkininkas Petras Devenis. Apie 1950 metus dokumentus saugoti atneše partizanas L. Čalutka-Nemunėlis. Iš pradžių bidonas buvo užverstas akmenų krūvoje, vėliau užkastas žemėje. Jame rasti 495 dokumentai. Tai padėjo tiksliau aprašyti šios rinktinės kovų istoriją.

Zinoma, kad Izidorius Pucevičius 1922 metais baigė Šeduvos progimnaziją ir buvo paskirtas Troškūnų valsčiaus Pelyšelių pradžios mokyklos mokytoju. 1923–1924 metais mokėsi Panevėžio mokytojų seminarijoje. 1924 metų rudenį įstojo į Karo mokyklą, kuriai baigė 1927 metų rugsėjo 7 dieną (IX laida), jam suteiktas aviacijos leitenanto laipsnis. Jis tarnavo Lietuvos kariuomenės karu aviacijoje mokomosios eskadrilės mokinui žvalgu, atliko per 200 mokomujų skrydžių.

1931 metais I. Pucevičius išlaikė garvežio mašinisto padėjėjo egzaminus. Tais metais vedė studentę Stasę Gylytę. Šeima augino dukteris Gražiną ir Altoną. Išėjės iš tarnybos kariuomenėje, dirbo Radviliškio progimnazijos kari-



Vycio apygardos Žaliosios rinktinės partizanai. Iš kairės: Bronius Stašys-Lapė, Kazys Mažylis-Kazokas, Jonas Vincevičius-Ūža, Vytautas Krasauskas, Antanas Žygas-Aptiekorius, Jonas Žeimys-Bitinas ir Antanas Tamulionis-Žiemys, 1948 metai

nio rengimo mokytoju, Valstybinio spirito monopolio Panevėžio sandėlio vedėju. Nuo 1937 metų spalio sugrįžo į tarnybą Lietuvos kariuomenėje, 1939 metais spalio mėnesį dalyvavo žygyje į Vilnių. 1939 metų lapkričio 23 dieną pakeltas į kapitonus. Antrojo pasaullinio karo metais gyveno Kaune. 1944 metų vasario 14 dieną paskirtas Lietuvos vietinės rinktinės štabo 2-ojo skyriaus karininku.

Vadovavimą perėmė Beržas

Po pusmečio Izidoriui Pucevičiui-Radvilai žuvus, nuo 1945 metų rugsėjo pradžios Žaliosios rinktinei vadovo leitenantas Vladas Juozokas-Beržas, Petraitis. Jis tapo ir Lietuvos laisvės armijos Trečiosios šiaurės apygardos vadu. 1946 metų vasario 13 dieną

per Ažagų miško kautynes su NKVD kariuomene pateko į pasalą, buvo sužeistas į koją. Nematydamas išeities, nusišovė.

Jis gimė 1920 metų spalio 20 dieną Pasvalyje. 1940 metų spalį baigė Karo mokyklą. Dirbo gaisrinės saugos inspektoriumi Vilniuje, Eišiškėse. Per okupacijas slapstėsi, įstojo į Lietuvos laisvės armiją, telkė kovotojus Žemaitijoje. 1944 metais tapo Vietinės rinktinės kariu, kautynėse su sovietiniais desantininkais buvo sužeistas. Pasiitraukė į Vakarus, mokėsi Rytų Prūsijos karinės žvalgybos mokykloje. 1944 metų pabaigoje su draugais Ažuolo grupės desantininkais parašuitais nusileido prie Miežiškių, netoli Panevėžio, buvo jų vadas.

Žuvus Vladui Juozokui-Petraičiui,

rinktinės vado pareigas laikinai ėjo Juozas Skačauskas-Strausas, bet jos kuopos veikė savarankiškai. Strauso vadovaujama kuopa 1948 metų balandži prisijungė prie Priskėlimo apygardos ir pasivadino Lietuvos žaliajai rinktinei. Kita kuopa, vadovaujama Vytauto Česnakavičiaus-Valo, Daujoto, veikė kaip Žalioji rinktinė, vėliau prisijungė prie Algimanto apygardos.

Svarbesnieji mūšiai

Rinktinės kova tęsėsi iki 1951 metų balandžio, kai išdavikų pagalba žuvo jos vadai Jonas Januševičius-Rakšnys, Jonas Drąsutis-Vytenis ir Vytauto rajono vadai Borisas. Jie buvo garbingi, sumanūs ir drąsūs kovotojai.

Pažymėtinos Žaliosios rinktinės partizanų kautynės su priešu, kai 1945 metų liepos 8-ają pultas Rozalimas, liepos 29 dieną su gausesniu priešu kovota Liaudiškių, o 1946 metų vasarą – kautynės Ažagų ir Litkūnų miškuose. 1947 metų rudenį, 17 Žaliosios rinktinės partizanų puolė ir užėmė Vaškų miestelį Biržų apskrityje. Tada jie sunaikino pašto, geležinkelio stoties įrengimus ir valsčiaus bei mokesčių inspekcijos dokumentus. Per užpuolimą ir susidūrimus nukauti keturi stribai.

Isimintinas mūšis įvyko ir 1948 metų kovą Mumšilio miške (Šiaulėnų valsčius). 1948 metų liepą Žaliosios gilioje buvo apsistojęs 18 partizanų būrys. Priešai sužinojo, kur jie apsistoję. Ten išskubėjo šimtai kareivių, apsupo stovyklavietę. Prasidėjo susišaudymai, Atrodė, partizanai neturėjo jokios vilties išsigelbėti. Tačiau pavakary kilo didelė audra ir ēmė lyti lietus. Tuo pasinaudodami partizanai iš apsuptys ištruko ir pasislėpė. Kareivių apsuptys tėsėsi dar keturių paras...

Įamžinant Žaliosios rinktinės partizanų atminimą, 1995 metais Naujasodžio kaime, Šeduvos seniūnijoje, buvusioje Pucevičių sodyboje, pastatytas stogastulpis vadui kpt. Izidoriui Pucevičiui-Radvilai atminti. Kitas paminklas, iškilęs 1997 metais, yra šios partizanų vado žūties vietoje – Pakruojo rajono Rozalimo seniūnijos Mediniškių kaime.

Jeigu ne išdavyste

Juozas BAUŽYS

Prieš kelionika metų Stasys Burba, rezistencijos muziejaus įkūrėjas Darbėnų vidurinėje mokykloje, rajono laikraštyje rašė straipsnį „Atstatyki me istorinę tiesą“. Mano nuomone, jis nelabai tiksliai apraše brolių Juozo ir Vlado Galdikų žūti.

S. Burba rašė, kad broliai Galdikai buvo sušaudyti Akmenalių kaime. Tai netiesa. Vladas Galdikas namą buvo pasistatęs Kumpikų kaime. Tik brolių téviškė buvo Akmenaliuose. Kiek prisimestu, Galdikų brolių téviškė buvo prie mažų kapinaičių. Ten gyveno jų mama. O tėvas, pagal pasakojimą, dalyvavo 1914 metų kare ir žuvo nuo rusų kulkos.

Kadangi gerai pažinojau Vlada Gal- diką, tai perskaitės S. Burbos straipsnį, nutariau smulkiau papasakoti „Tremtinio“ skaitytojams.

V. Galdikas buvo labai geras mūsų

kaimynas, padėdavo mano mamai daug nudirbtį žemės ūkio darbų. Mama buvo našlė, o aš ir sesutė dar buvome nekokie pagalbininkai. Kai Juozą ir Vlada Galdikus stribai sušaudė, buvau gal kokios 12 metų. Ir ką žmonės kalbėdavo, gerai atsimenu. Tai buvo 1948 metų lapkritį, kai būrys enkavēdistų su stribais apsupo V. Galdiko sodybą. Tą dieną buvo baisi šlapdriba, vos galėjai matyti. Vladas partizanauti nebuvu pasitraukęs. Dirbo savo penkis hektarų žemės. Buvo nagingas meistras, padėdavo kaimo žmonėms prie gyvenamų

jų namų statybų. Buvo sau pasistatęs naują gyvenamąjį namą, tik reikėjo dar vidų išsirengti.

Vieną karštą vasaros dieną, vokiečiams trauktiantis nuo rusų antpuolių, ties Barstyčiais (Skuodo rajonas) buvo rusų pašautas vokiečių dvimotoris lėktuvas, kuris skraidino proklamacijas į užfrontę. Skrisdamas atgal lėktuvas stipriai liepsnojo, ir, nepasiekus Palangos aerodromo, buvo priverstas nusileisti ten, kur lygesni laukai. Nusileido gerai apsilaužydamas Kniežų kaimo laukuose. Arčiausiai nuo nusileidimo vietas buvo Adomo Valatkos ir V. Galdiko sodybos.

Kol vokiečių kareiviai išmontavo lėktuvą, praėjo keletas mėnesių. Kartą skrisdamas virš kaimo rusų žvalgy-

binis naikintuvas pastebėjo stovintį, eglaitėmis užmaskuotą vokiečių lėktuvą ir šalia kareivių palapinę. Onetoliese buvo ir Vlado namas. Apsukę ratą, naikintuvas apšaudė padegamosioms kulkomis lėktuvą ir Vlado namą. Matyt, lakūnas manė, kad naujamame name yra įsikūrę vokiečiai. Kadangi buvo karšta vasara, Vlado namas sudegė iki pamatų. Kaimynai vos spėjo mažą vaiką išnešti.

Vladas smarkiai nusiminė, bet, turėdamas geras rankas ir galvą, nepasimetė. Talkinant žmonėms, pasistatė kitą namą toje pačioje vietoje. Žemė dar nebuvė nacionalizuota, nes buvome dar vokiečių okupuoti. O jų kolūkius tesuvarė 1949 metais.

(keliamas į 8 psl.)



2020 m. kovo 6 d.

Tremtinys

Nr. 9 (1367)

7

Laisvė – dovana, kurią reikia branginti

Barbara JOCIENĖ

Trakų viešosios bibliotekos Rykantų filialo vyr. bibliotekininkė

Vasario 16-oji – diena, labai reikšminga kiekvienam lietuviui, žinančiam ir gerbiančiam savo šalies praeitį. 1918 metais Lietuvos taryba, kurią sudarė dvidešimt drąsių ir ryžtingų tautos vyrų, pasirašė Lietuvos valstybės atkūrimo aktą, kuriuo paskelbė, kad Lietuva atkurianti nepriklausomą, demokratinius pamatais sutvarkytą, Lietuvos valstybę, su sostine Vilniuje.

Nors ši nepriklausomybė gyvavo neilgai, 1918 metų Vasario 16-osios Aktas tapo pagrindu, vienijančiu žmones, kovojušius už laisvą ir nepriklausomą Lietuvą.

Lietuvos valstybės atkūrimo dienai paminėti, Rykantų biblioteka pakvietė savo lankytojus dalyvauti akcijoje – „Kūrybinėse dirbtuvėse „Laivelį trispalvę“. Vasario 11–15 dieno-



mis bibliotekoje apsilankę skaitytojai buvo raginami prisidėti prie parodos „Trispalvė Lietuvai“ paruošimo. Jie siūlyta sulankstytai popierinį, spalvotą laivelį. Iš gausybės geltonų, žalių bei raudonų laivelių buvo sukurta Lietuvos trispalvė.

Vaikai šią savaitę taip pat

turėjo daugiau veiklos. Jie piešė, spalvino, karpė bei klijavo laivelius. Visuose darbuose atspindėjo Lietuvos vėliavos spalvos. Vaikams priminta apie spalvų reikšmę. Dirbtuvių metu akcentuota, kaip svarbu būti laisviems. Laisvė – tai dovana, už kurią reikia dėkoti, ją branginti bei saugoti.

Netradicinė pamoka bibliotekoje

Danutė NEKULSIAN

Trakų viešosios bibliotekos Paluknio filialo vyr. bibliotekininkė

I netradicinę pamoką Paluknio bibliotekoje susirinko Paluknio „Medeinos“ gimnazijos IIg ir IIIg klasės moksleivai su lietuvių kalbos mokytoja Liudmila Maksimec. Susitikimo pradžioje buvo pristatyta šios pamokos tema – „Antano Baranausko kūryba“.

Bibliotekininkė pristatė Anykščių krašto dainius, kalbininko, pirmojo Seinų katedroje prabilusio lietuviškai – A. Baranausko kūrybą, papaskojo, kaip buvo sukurtas žymiausias 19 amžiaus lietuvių poezijos kūrinys „Anykščių šilelis“. Pristatant kūrybą buvo išvardinti žymiausi jo kūrybos darbai, tai poemos: „Anykščių šilelis“ ir „Kelionė Petaburkan“. Poema „Anykščių šilelis“ yra ne tik poeto kūrybos viršūnė, bet ir žymiausias 19 amžiaus pirmos pusės lietuvių poezijos kūrinys. „Anykščių šilelis“ parašytas silabine eilėdara, rytu aukštaičių tarme. Pirmą kartą buvo išspausdintas L. Ivinskio



1860 ir 1861 metų kalendoriuose, Jurkšo Smalaūsio slapyvardžiu. Pirmasis atskiras „Anykščių šilelio“ leidimas išėjo Vilniuje 1905 metais.

Renginį iprasmino bei dalyvių širdis suvirpino mokytojos gražiai padeklamuota poemos pradžia, po to moksleivių skaitoma poema „Anykščių šilelis“ įvairiomis kalbomis, tai yra lenkų, anglų, rusų, vokiečių. Skaitovai poemą skaitė tarmiškai, tokia kalba, kuria A. Baranauskas paraše

žymujį kūrinį. Renginio dalyvius nudžiugino ir tai, kad lietuvių poetinis žodis jau išverstas į 17 kalbų ir skaitomas ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje. Su moksleiviais dar vartėme kūrėjo dienoraščio puslapius, keliavome jogyvenimo ir kūrybos takais.

Tokiu būdu bibliotekoje paminėjome A. Baranausko 185-ąsias gimimo metines, o mokiniai įtvirtino žinias apie Lietuvos poetą, jo kūrybą ir reikšmę dabarčiai.

Kviečiame!

Kviečiame apsilankytis LPKTS Patriotinių leidinių knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir išsigerti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskiénė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1420 egz. Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Mano jaunystė nelaisvėje

(atkelta iš 5 psl.)

Vakare, prieš „otboj“, visi suklaupiam vakaro malda. Nereikėjo maldaknygės – litanijs mokėjom mintinai. O ir rožančius mokėjom pasidaryti. Papasakosiu jų gamybos technologiją, gal kas norės padaryti tokį vietiniam muziejui, ar, neduok Dieve, kada nors kalino malda.

Daugeliui iš mūsų pasibagus tardymui leido gauti iš namų maisto ir drabužių, tad nebuvom alkani. Surinkdavom duonos pluteles, išmirkydavom vandenye, o jei norėdavome ir turēdavome, nuspalvinavome mėlynių ar serbentų sultimis. Įmirkusias pluteles sumaigydavom šaukštū į skytą košelę.

Imam, būdavo, naminės drobės skiautę ar rankšluosčio kampą ir ištempę laikom, krečiam ant jų plutelių košę, šaukštū trinam ant audinio. Per jį prasisunkia skysta košelė. Tai mūsų žaliai rožančiaus gamybai.

Košelė gana skysta, man, kurio rankos buvo mažai plaukuotos, tekdavo ta košeles ištepti rankas iki alkūnių. Apdžiūvusi košelę tapdavo plas-

tilino konsistencijos ir ją nutrindavau nuo rankų. Jei koks plaukelis labai prilipdavo, nuraudavau jį...

Gautą masę gerai išminkydavom, iškočiodavom slieko storio gabalėliais ir sudalindavom vienodo dydžio žirneliais. Ant delno, ištepto riebalais, sukočiodavom į apvalius rutuliukus. Kol iš išardytos drobės susukdavom stiprių siūlą, pastandindavom jį su muilu, rutuliukai jau būdavo apdžiūvę.

Žuvies ašakos smaile juos pradurdavom ir verdavom ant siūlo mazgeliais atskirdami vieną nuo kito, po kiekvienos dešimties palikdavom didesnius tarpus. Kryželį darydavom, kaipmokėdami. Kai toks rožančius, būdavo, išdžiūna, nejspėsi, ar jis kaulinis, ar stiklinis.

Panevėžio kalėjimas, kuriamo jau nebebuvo mušimų ir tardymų ir gyvenau tarp savųjų, buvo lyg atostogos, poilsis prieš dar laukiančius likimo spyrius.

Vieną dieną prasivėrė durys ir išgirdau savo pavardę bei žodžius: „sobiraisia s vieščiam“ (susiruošk su daiktais – liet. vert.).

(Bus daugiau)

Skelbimas

Kovo 7 d. (šeštadienį) 10 val. LPKTS buveinėje (Laisvės al. 39, Kaunas) vyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdybos posėdis.

Valdybos narius kviečiame dalyvauti!

Kovo 8 d. (sekmadienį) 15 val. Klaipėdos universiteto Jūros technologijų ir gamtos mokslų fakulteto aktų salėje (Bijūnų g. 17) įvyks Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos narių pakartotinis ataskaitinis susirinkimas su neįvykusio susirinkimo darbotvarke.

Registracija nuo 14 val. Turėkite nario pažymėjimą. Bus galima susimokėti nario mokesčių.

Kviečiame aktyviai dalyvauti!

Užjaučiame

I Amžinybę iškeliavus buvusiam Tomsko sr. Verchne-Ketsko raj. tremtiniui Broniui Kirstukui (1926–2020), nuoširdžiai užjaučiame žmoną Genovaitę, dukteris Gailutę ir Aušrą, jų šeimas, gimines ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Mirus buvusiam Tomsko sr. Verchne - Ketsko raj. tremtiniui Antanui Sirvydžiui (1931–2020), nuoširdžiai užjaučiame dukteris Dianą, Virginiją, sūnų Juozą, jų šeimas, gimines ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS





Jeigu ne išdavystė

(atkelta iš 6 psl.)

Įsirengęs namą Vladas su žmona Petronėle triūsė po savo sklypelį, kaip ir visi kaimo žmonės.

Tą bjaurią lapkričio dieną, kai enkavēdistai su stribais apsupo sodybą, žmonos Petronėlės namuose nebuvo. Stribai, atkišę automatus Vladui į krūtinę, įsakė lupti grindis. Vladas iškart nujautė, kad yra išduotas, nes stribai viską smulkiai žinojo. Bunkeris buvo po grindimis. O Jame buvo pasislėpęs brolis Juozas.

Išgirdęs rusiškai keikiantis ir lupant grindis, Juozas viską suprato. „Galas, – pagalvojo. – Nepasiduosiu!“ Čiupeš granatų ryšulį, sviedė pro attuptas lentas tiesiog rusams po kojų.

Tik, matyt, rusų būta budrių. Vienas enkavēdistas nesprogusias granatas pastumėjo šautuvovamzdžiu atgal į bunkerį. Pasigirdo baisus sprogimas, sudrebintęs visą namą. Šitaip Juozas Galdikas žuvo rūsyje. O Vladas stovėjęs arčiausiai angos buvo sunkiai sužeistas. Žmonės šnekėjo, kad krito ir rusų.

Tada enkavēdistai su stribokais pasičiupo iš kaimiečių arklius su vežimu ir Galdikus išbogino Darbėnų stribokijos link. Žmonės pasakojo nugirdę iš stribų, kad Vladas dar buvo gyvas ir visą laiką dejava, bet kažkuris iš jų jį nutildė.

I stribokiją broliai buvo atvežti jau abu negyvi. O kur jie tada buvo užkasti, turi žinoti tuo metu buvę Darbėnų stribokai, jei jie dar gyvi yra.

Kartą viename pobūvyje teko man pačiam su vienu stribu pasišnekėti. (Pavardės neminėsiu, nes jis jau miręs.) Aš jo paklausiau: „Kur užkasdavote partizanų kūnus, kai nušaudavote?“ Jis supyko, akimis sužaibavo ir atrėzė man: „Nuvilkavome ant geležinkelio bėgių ir palikdavome, kad važiuodamas traukinys sutraiškytų!“

Buvo teisingas žmogus

Vieną sekmadienį rytą mane mama išsiuntė pas Vladą nupirkti gréblį (buvo šienapjūtės metas). „Bék“, – įdavusi 3 červoncus, pasakė mama. Aš ir iškulniavau. Vlado namuose nebuvo. Nepažįstamas aukštasis vyras, stambus, gražiu kostiumu apsirėdės, kaklaraištis po kaklu, parkeris švarko kišenėlėje, gražus laikrodis ant rankos, mane pasitiko tarpduryje. Paklausiau, ar Vla-



Išdrožtas paminklas žinomo kraštiečio skulptoriaus Adolfo Vilucko Lietuvos Šimtmečiui. Pastatytas aikštéléje prie senosios bažnyčios

das namuose. Pasakė, kad bažnyčioje. „Ko siuntė mama?“ – paklausė. „Prasė, kad nupirkčiau gréblį“. „Gera, einau, sužiūrėsim.“ Nusivedė į daržinę, parinko patį geriausią gréblį, įdavė man ir pasakė: „Grébk į sveikatą“. Aš jam kyšt 3 červoncus. O jis: „Nusipirk cukierkų“.

Nesitverdamas džiaugsmu, parlēkiau į namus su nauju grébliu ir su pinigais. Viską papasakoju mamai. O ji man apie tą „strainų vyriškį“ viską papasakojo, tik griežtai uždraudė viešai kalbėti, net draugams pliurpti. Ji iš mano kalbos suprato ir žinojo, kad tai buvo brolis Juozas.

Lietuvos laikais Juozas priklausė šaulių organizacijai. O užėjus rusams, šauliai buvo gaudomi kaip baisiausie priešai. Nenorėdamas pakliūti į nagus komunistams, Juozas turėjo slapstyti, pasitraukės į mišką. Priklausė Kazio Kontrimo vadovaujamai Kardo rinkiniui. Vyresni žmonės pasakojo, kad Juozas buvo pakliuvęs į stribokų nagus, bet pasiekė pabėgti.

Obuvo taip. Kai suėmė, Juozas nieko nenorėjo išduoti ir buvo žiauriai kankinamas. Kartą jি stribai išrengė



Šimtametė Grūšlaukės kapinių koplyčia. Čia naktimis žmonės rinkdavosi melsčius, kai sužinodavo, kad yra sušaudyti partizanai ar jų artimieji. Meldėsi slaptai, naktį prie žvakių, kad neužmatytų pikta akis

Autoriaus nuotr.

pamatę bégantį nuogalą, tik pečiais trükčiojo ir traukėsi į šalį. Ir nuo to laiko stribokijoje taburetės buvo pritvirtintos prie grindų.

O bėglys bematant atsidūrė Darbėnų pušyne. Ir dar bėgo neatsisukdamas iki pat Barkelių kaimo. Išiklausės, kad niekas nesiveja, užsuko pas vieną ūkininką ir pasipraše sušelpiamas. Ūkininkas tik palingavo galvą ir palinkėjo sekėmés. Stai koks buvo tas Vlado brolis Juozas. Jeigu ne išdavystė, gal ir šiandien džiaugtųsi su visais iškovota nepriklasomybe.

O Vlado Galdiko duktė Stasė (Tadarienė) tada buvo dar visai mažytė. Ir tikriausiai mažai ką prisimena. Po brolių žūties stribai tuoju nuardė Vlado naujai pastatyta trobą ir nuvežė į Darbėnų miestelį. Matyt, pasistatė sau. Kas tame name pirmiau gyveno ir kas dabar – sunku pasakyti. Tiki tas V. Galdiko namelis ir dabar tebestovi prie bažnyčios ir Laisvės paminklo. Buvo girdėti, kad Vlado duktė Stasė Tadarienė tą tévo namelį pardavė.

O Juozo ir Vlado Galdikų palaikai buvo surasti ir perlaidoti senosiose Darbėnų kapinėse. Yra ir paminklas.

Informacija filialų pirmininkams!

LPKTS XXVII ataskaitinis-rinkiminis suvažiavimas vyks kovo 21 d. Kauно įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19).

Delegatų registracija nuo 9 val., suvažiavimo pradžia – 10.30 val.

Kandidatus į LPKTS pirmininkus, valdybą, Revizijos bei Procedūrų ir etikos komisijas teikti **iki kovo 5 dienos**. Teikiant kandidatūrą nurodyti: vardą, pavardę, gimimo metus, išsilavinimą, pareigas LPKTS, darbinę veiklą (jei dirba).

Kandidatų į valdybą teikti ne daugiau kaip 5 iš vieno filialo (LPKTS valdybos sprendimas), į Revizijos, Procedūrų ir etikos komisijas po vieną atstovą.

Delegatų į suvažiavimą sąrašus pateikti **iki kovo 10 dienos**, nurodant vardą, pavardę.

Kvota į LPKTS XXVII suvažiavimą – nuo 30 narių, mokančių nario mokesti – 1 delegatas. Į delegatų sąrašą nejina: filialų valdybų pirmininkai ir suvažiavime rinkti: valdybos, tarybos, Revizijos bei Etikos ir procedūrų komisijų nariai.

Numatyti atstovus į balsų skaičiavimo komisiją.

LPKTS valdyba

Kviečiame prisidėti prie LPKTS veiklos!

Nuo 2020 metų sausio 1 dienos paramos gavėjams, tarp jų ir meno kūrėjams, bus galima skirti iki 1,2 procento pajamų mokesčio (anksčiau buvo skiriama 2 procentai), politinėms partijoms – iki 0,6 procento (anksčiau buvo 1 procentas), profesinėms sąjungoms ar jų susivienijimams – iki 0,6 procento (anksčiau buvo 1 procentas).

Kaip ir kasmet iki gegužės 1 dienos pajamų mokesčio dalį galite skirti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai arba jos filialui. Tai galite padaryti Valstybinėje mokesčių inspekcijoje arba internetu, prisijungę prie elektroninio deklaravimo sistemos: <https://deklaravimas.vmi.lt>

Kairėje pasirinkite „Pateikti dokumentą“, spauskite „Pildytu dokumentą“. Suradę formą, kurios kodas FR0512, spauskite „Pildytu formą tiesiogiai portale“.

Skirdami 1,2 procento, nurodykite šiuos duomenis: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga (galima nurodyti ir konkretų filialą), kodas 300032645. Užpildę visus duomenis spauskite „Pateikti deklaraciją“.

Jei Jūs nedirbate, paraginkite tai padaryti savo dirbančius artimuosius! Būsime dėkingi!